

LA LÒGICA DELS ERRORS DE LA PARLA ESPONTÀNIA EN LLENGUA CATALANA

Ingrid Vilà Giménez

Grau en Llengua i Literatura Catalanes

Tutor/a: Blanca Palmada

Facultat de Lletres. Universitat de Girona

6 de juny de 2014

RESUM

L'objectiu principal d'aquest treball és mostrar una explicació fonètica i fonològica per a un conjunt d'errors espontanis de la parla en llengua catalana i contribuir a definir un model per a l'anàlisi d'aquest fenomen lingüístic. Entenem per errors espontanis de la parla, en anglès *slips of the tongue*, les errades de caràcter accidental que es manifesten durant la producció de la parla espontània.

A partir d'aquestes equivocacions, cal identificar la base d'aquests errors, relacionant-los concretament amb la fonètica i la fonologia de la nostra llengua. Aquests principis ens permetran identificar les errades concretes del parlant i ens podrem formular preguntes, de tal manera que també serà necessari conèixer els mètodes d'altres llengües.

És conegut que aquests errors poden ser analitzats en el marc de models que tinguin en compte els aspectes estrictament lingüístics i també els de naturalesa psicològica. La pertinència de cada model variarà en funció del tipus d'errors de què es tracti. Els errors consistents en la substitució d'un mot per un altre, per exemple, tenen una base lingüística, però també requereixen sovint explicacions de caràcter psicològic més ampli. A l'altre extrem, els errors de pronúncia demanen un model fonètic i fonològic capaç de mostrar el sentit i la naturalesa dels canvis.

Aquest treball se centra en els errors de pronúncia i assumeix, d'una banda, que l'anàlisi fonètica i fonològica és suficient per explicar-los i, de l'altra, que l'anàlisi mateixa dels errors contribueix a definir els models lingüístics que s'utilitzen.

Es proposa, per tant, que hi ha una lògica darrere dels errors i que els fenòmens que es produeixen són un subconjunt dels possibles, que vénen marcats pel model. Així, no esperem trobar qualsevol tipus d'error, sinó només aquells que el model pot expressar. Evidentment, aquesta hipòtesi s'ha de sotmetre a l'evidència empírica i cal un conjunt suficient de dades per començar a contrastar-la.

Una aportació central d'aquest treball és l'explotació d'una base de dades atípica i circumstancial. Mentre algunes altres llengües tenen bases de dades prou àmplies per a l'estudi dels errors de la parla, en català no hi ha cap recurs d'aquesta mena. La base de dades que s'ha

utilitzat és el conjunt d'arxius de so del programa *Diàling*, de l'emissora de ràdio RAC 1. Aquest programa recull errors de la parla espontània observats principalment en programes de ràdio i gravacions en directe.

L'anàlisi dels errors continguts en aquesta base de dades és el tema principal del treball. Tots els errors s'expliquen satisfactòriament a partir dels principis fonètics i fonològics coneguts, i també permeten definir alguns aspectes que poden contribuir a la millora del model.

AGRAÏMENTS

Primerament, agrair a la meva tutora Blanca Palmada, pel que n'he après i també per haver-me aportat tant aquest últim any. He de dir gràcies també per tota l'ajuda que m'ha donat per poder realitzar el treball final de grau. Per part d'ella, he rebut un guió, consells, recomanacions i aclariments en tots els dubtes que he tingut durant el treball. Gràcies a ella i al suport continu que m'ha donat també he seguit la recerca amb molta motivació i ganes per endavant.

D'altra banda, també agraeixo al company del laboratori de fonètica de la Universitat de Girona, David Fernández, que també ha aportat una gran part en aquest treball.

També dono les gràcies al meu professor Pep Serra, que m'ha deixat consultar la seva tesi doctoral per poder complementar algunes explicacions del treball.

Finalment, agrair a la meva família i amics pel suport incondicional que m'han donat durant tot el treball final de grau.

Aquest treball forma part de les recerques realitzades a partir de la Beca de Col·laboració (2013-14) que he obtingut aquest últim any del grau en Llengua i Literatura Catalanes i que he dut a terme al laboratori de fonètica de la Universitat de Girona amb la Blanca Palmada.

ESTRUCTURA

Aquest treball s'estructura de la següent manera.

En primer lloc, presentarem una síntesi dels principals estudis psicolingüístics que s'han dut a terme sobre els errors de la parla espontània (apartat 1).

Seguidament, presentarem els fonaments de l'anàlisi dels errors com a disciplina científica i, tot seguit, presentarem una tipologia dels errors possibles a partir de l'anàlisi que en fa Victoria Fromkin, la investigadora que ha definit els paràmetres generals de la recerca en aquest àmbit (apartat 2).

En tercer lloc, descriurem la metodologia general que s'ha utilitzat i la justificarem en el marc dels estudis dels errors de la parla (apartat 3).

A continuació, plantejarem les hipòtesis centrals del treball i proposarem una estratègia per contrastar-les (apartat 4).

Tot seguit, analitzarem els casos d'errors de la parla espontània en llengua catalana recollits a la base de dades que hem creat. Proposarem una classificació tipològica per a cada error a partir de les hipòtesis del treball. Partirem de l'objectiu que atribuïm al parlant, que coincideix amb la pronúncia correcta del mot, i explicarem els canvis com a resultat d'un seguit de processos que tenen una base fonètica i fonològica (apartat 5-13).

Finalment, presentarem un seguit de conclusions a les quals hem arribat en aquest estudi (apartat 14).

ÍNDEX

RESUM.....	1
AGRAÏMENTS.....	3
ESTRUCTURA.....	4
ÍNDEX.....	5
1. Principals estudis psicolingüístics sobre els errors de la parla espontània.....	7
2. Els errors de la parla espontània.....	11
2.1 La lògica dels errors.....	11
2.2 Tipologia general dels errors.....	14
3. Metodologia.....	18
4. Hipòtesis.....	25
5. Anàlisi dels casos en funció de les hipòtesis.....	26
6. Perseverança.....	28
6.1 Tot el so.....	30
6.1.1 Vocals.....	30
A) Vocals tòniques.....	30
B) Vocals àtones.....	31
6.1.2 Consonants.....	32
A) Posició d'obertura.....	32
B) Posició de coda.....	35
C) Altres casos.....	36
6.2 Propietat d'un so.....	38
7. Anticipació.....	39

8. Assimilació per contacte.....	41
8.1 Consonant-consonant.....	41
8.2 Consonant-vocal.....	42
9. Dissimilació.....	44
10. Metàtesi.....	46
11. Sil·labificació.....	49
12. Reduplicació.....	53
13. Qüestions controvertides.....	54
14. Conclusions.....	57
15. Referències.....	58

1. PRINCIPALS ESTUDIS PSICOLINGÜÍSTICS SOBRE ELS ERRORS DE LA PARLA ESPONTÀNIA

El terme *slips of the tongue* o *spoonerisms* fa referència a tots els errors que es fan inconscientment i espontàniament durant la producció de la parla. Aquest últim terme prové del nom propi del catedràtic d'Oxford, William Archibald Spooner, el qual constantment produïa errors de la parla espontània.

Originàriament, però, era habitual parlar de *Freudian slips*, concepte que deriva de Freud (1901), tal i com ens indica la paraula. Freud estudia el cas dels errors de la parla i planteja que ens revelen els nostres pensaments ocults. És a dir, que aquests errors són el resultat del nostre subconscient.

Les teories recents de la producció de la parla han explicat els errors en termes de permutació o per decaïment d'alguns elements de la parla. Altres explicacions, com ara les de Freud o Meringer i Mayer, reconeixen la influència d'uns elements no intencionats sobre la naturalesa d'aquestes errades i donen una explicació més creïble relacionada amb la informació que el parlant no pretenia donar.

Freud va més enllà i fa referència a causes extralingüístiques per interpretar aquests errors. Segons el fundador de la psicoanàlisi, pràcticament tots els errors es deuen a la introducció d'unes idees ocultes de l'inconscient a la parla conscient. A part d'això, tampoc nega l'existència d'altres factors externs, com ara factors emocionals. Tot i així, a partir de l'anàlisi d'aquestes forces inconscients que són a la base dels errors, arriba a la conclusió que els mecanismes de pertorbació de la parla poden contenir informació relativa a les regles de formació de la parla.

El neuropsicòleg Karl Spencer Lashley, d'altra banda, planteja que els errors de la parla fan que el comportament només es pugui justificar per un seguit de jerarquitzacions. És a dir, per l'ordre dels moviments vocals de pronunciació, per l'ordre de les paraules a l'oració i per l'ordre de les oracions en el paràgraf. Segons Spencer, tenint en compte els diferents errors, el desordre d'aquestes jerarquies es pot produir en qualsevol estadi del llenguatge.

No és fins el segle XIX que Hermann Paul s'adona que aquests errors poden explicar diferents teories psicològiques i lingüístiques. Probablement, Paul va ser el primer lingüista que va observar clarament que els errors de la parla podien aportar informació sobre els canvis que es produïen en qualsevol llengua. Altres lingüistes, però, han vist aquests errors de la parla com uns lapsus per saber què és el que adquirim i què és el que guardem en les nostres ments quan aprenem una llengua.

Abans de Freud, Meringer i Mayer (1895) van definir el que ara és coneguda com una anàlisi més tradicional. Més endavant, Ellis (1980) va reanalitzar els errors de la parla que havia recollit Freud en termes més moderns, orientats pel procés de producció de la parla. Ellis conclou que, encara que les dades de Freud són flexibles a les explicacions modernes i la seva teoria no és demostrable, aquesta pot ser traduïda als models moderns de la producció de la parla sense excessiva dificultat. Així, Ellis utilitza termes com l'anticipació, la perseverança o la transposició, entre d'altres.

Altres psicolingüistes no neguen el que Freud deia, però ho veuen com un tema secundari, ja que l'interès principal de la psicolingüística se centra més en la consideració dels factors lingüístics o psicolingüístics que estan implicats en la producció del llenguatge.

Pel que fa a Meringer i Mayer, fent referència més específicament als errors de pronúncia, plantegen que les errades no tenen res a veure amb l'atzar, sinó que estan governades per un seguit de regles (Meringer, 1908; Meringer i Mayer, 1895). També afirmen que l'element fonamental de la parla no és el fonema, sinó la paraula (Meringer i Mayer, 1895). A més, ens diuen que les paraules es poden dividir segons uns components estructurals que difereixen en la seva representació interna (Meringer i Mayer, 1895) i conclouen que tots els parlants produeixen errors de la parla espontània de la mateixa manera (Meringer, 1908; Meringer i Mayer, 1895). Finalment, fan referència a que els errors de la parla i alguns canvis de so no són interdependents, sinó que comparteixen la naturalesa psicològica del llenguatge. A més, Meringer (1908) demostra, per exemple, la realitat fonètica dels segments, les característiques fonètiques, la unitat sil·làbica i també que els grups consonàntics són seqüències de segments i no elements individuals.

Més endavant, Fromkin (1971, 1973) és la primera investigadora que crea un model de representació de la parla basat en els errors i justifica la realitat psicològica de les unitats

individuals, les quals són imprescindibles per donar explicació d'alguns errors. Segons la lingüista, que comparteix la mateixa idea de Meringer, els errors de la parla ens revelen que la producció lingüística està regida per unes regles. Així doncs, podríem dir que aquestes regles gramaticals són les que governen la producció de la parla. A més, Fromkin també evidencia que les propietats característiques de cada error estan relacionades amb certs mecanismes i estadis de processament de la parla.

Anys més tard, Garrett (1975, 1976) afirma, a partir del principi de Fromkin, que els errors de la parla ens informen tant del model sintàctic com del lèxic. Garrett també estudia les errades, però d'una manera diferent. Parteix de la teoria que la representació de la parla es produeix a través d'una sèrie d'estadis de processament individuals. Segons aquest model de producció de la parla, els diferents estadis corresponen als processos de conceptualització, formulació i articulació. A més, també defineix dos estadis en el plantejament sintàctic: el *nivell funcional*, en què s'especifica la semàntica de les paraules i s'assigna un paper sintàctic; i el *nivell posicional*, en què les paraules s'ordenen. Cal dir, però, que altres teories han rebutjat les seves idees, ja que per a molts no és clar, per exemple, que la representació de la parla sigui un procés successiu.

Pel que fa a la base dels errors, Garrett (1975) conclou que la dissociació o la separació entre els sons específics d'una paraula i els elements gramaticals tenen molta importància a l'hora d'estudiar la producció de la parla. Garrett (1975) i Fromkin (1971) coincideixen en aquest punt i tots dos mostren que, encara que hi hagi errors durant la parla, l'accent no canvia. Així doncs, això ens suggereix que l'accent és independent als segments o a les categories lèxiques. Per exemple, si dues vocals s'intercanvien, l'accent probablement es mantindrà en el seu lloc inicial.

D'aquesta manera, tant els estudis pioners de Fromkin com els de Garrett ens mostren que el procés de producció de la parla està dividit en diferents estadis o nivells. Aquest fet prediu que cada error de la parla es produeix a un estadi diferent, sense afectar els altres nivells.

Per altra banda, més recentment, Levelt (1989) classifica, partint dels models de Fromkin i de Garrett, el procés de producció de la mateixa manera que ho fa Garrett: l'etapa de *conceptualització*, en què es planifica tot el que s'ha de dir; l'etapa de *formulació*, en què es

planteja com s'ha de dir (aquí hi té lloc la codificació fonològica) i, finalment, l'etapa d'*articulació* del resultat.

Tanmateix, també s'han proposat altres models paral·lels de producció. Dell (1988) defensa que els errors de la parla són revelacions de la capacitat que té la persona per utilitzar el llenguatge. Segons Dell, els conceptes, les paraules i els sons estan interconnectats en tres sistemes del cervell -el semàntic, el lexical i el fonològic- i la parla sorgeix d'aquesta interacció. Aquest mètode ens prediu que l'error de la parla es produeix a un nivell que després activa el procés a un estadi diferent.

La gran diversitat d'estudis sobre els errors de la parla no ha impedit que les observacions de Fromkin continuïn tenint un paper central, sobretot quan es tracta de dur a terme una anàlisi més estrictament lingüística. És per això que, en aquest treball, ens basarem principalment en el seu model. Cal destacar que els treballs més recents de Levelt també parteixen d'aquest model i no en qüestionen els fonaments.

2. ELS ERRORS DE LA PARLA ESPONTÀNIA

2.1 La lògica dels errors

Els errors de la parla es donen quan el que diu el parlant no coincideix amb el que ha planificat anteriorment. Els errors són per naturalesa no intencionats. El funcionament dels errors només es pot entendre si es té en compte el funcionament general de la llengua.

Tot i que el número de paraules en una llengua sigui finit, els parlants tenen la capacitat de crear i adoptar paraules noves, sempre seguint unes regles. Així doncs, el llenguatge ha d'incloure aquestes regles per dur a terme la formació de paraules i oracions. Durant el procés d'adquisició d'una llengua, el parlant adquireix una gramàtica que conté un nombre finit d'elements bàsics i un nombre finit de regles per així poder-les combinar. A més, es produeix el que s'anomena *recursivitat*, procés a partir del qual el parlant és capaç de crear oracions il·limitades. Per tant, és necessari que hi hagi una jerarquia d'elements.

No obstant això, també és cert que la parla és un sistema de comunicació que pot patir diferents transformacions. Constantment produïm errors de la parla i no són els únics lapsus lingüístics que fem, però també tenim un sistema intern sensible que els detecta i els corregeix abans que es produeixin.

El missatge és generat en el cervell del parlant, lingüísticament codificat en la llengua en què es produirà i transformat en senyals que són enviats als articuladors per tal de transformar el missatge en les configuracions concretes. Més endavant, aquest senyal acústic haurà de ser descodificat pel receptor del missatge, per tal de recuperar el missatge original.

Com que molts errors de la parla es produeixen com a resultat del soroll o de la interferència que hi pugui haver durant tot el procés de codificació, ens poden aportar informació sobre processos que no són observables altrament.

En general, s'accepta que el recull dels errors de la parla espontània ens dona informació imprescindible per saber com està organitzat el llenguatge en el nostre sistema perceptiu i de processament. Així doncs, l'anàlisi d'aquests errors és molt important perquè ha permès als

diferents professionals d'aquest camp determinar les unitats de planificació, així com també l'ordre, els estadis de planificació de la parla i determinades restriccions d'emmagatzematge i de processament del llenguatge. A més, aquests errors també ens proporcionen una evidència clara de la realitat de les seves regles de combinació i dels elements del llenguatge, els quals no poden ser analitzats a partir de l'observació del cervell dels parlants. Per aquestes raons, els errors de la parla han constituït la base per a l'estudi de la realitat fonològica dels elements i de les regles, així com la relació entre la capacitat lingüística i la producció.

Podem afirmar que la forma dels errors no és qualsevol de les possibles, sinó que és en bona part predictable, tal i com ens diu Fromkin (1968, 1971). Encara que no puguem predir quan es produirà un error o quin error es produirà concretament, sí que es pot preveure els tipus d'errors que es poden fer. Aquestes prediccions es basen en el nostre coneixement de la gramàtica interioritzada.

En aquesta previsió dels errors possibles, els fonemes hi tenen un paper fonamental. Molts errors es defineixen a partir d'aquests segments. Encara que nosaltres no puguem identificar aquests elements en el sistema articulatori o en el senyal acústic, sabem que existeixen. Si aquests elements no formessin part de la parla, no podríem donar una explicació clara dels errors, ja que aquests elements hi són involucrats.

Els fonemes han estat classificats segons les seves característiques pròpies, és a dir, segons el punt i el mode d'articulació. Jakobson (1956) va descobrir un sistema que agrupa un seguit de característiques universals que permeten descriure els sistemes fonètics de totes les llengües. Són propietats com ara nasal/oral i sord/sonor. Els errors de la parla justifiquen que aquests elements són unitats reals i demostren la realitat d'aquestes característiques.

L'operació de produir un error de la parla es fa automàticament i aquests errors ens donen informació sobre com estan organitzats els diferents estadis de producció en el nostre cervell. Quan parlem, les paraules estan estructurades i emmagatzemades, abans que els segments es desordenin i abans de l'etapa d'articulació. No seleccionem una paraula del nostre diccionari interioritzat i la diem, sinó que organitzem una oració sencera. Aquest procés pot ser demostrat pels errors d'ordenació dels elements d'una frase.

A més, pel que fa a l'entonació de les paraules, aquesta és la mateixa encara que les paraules estiguin desordenades, ja que es crea abans de l'articulació i depèn de l'estructura

sintàctica i d'una paraula en concret. El to és determinat, per tant, per l'estructura gramatical de la mateixa oració. Quan canviem paraules, aquestes es canvien per un mateix element de la mateixa categoria gramatical. Això ens indica que les paraules són representades a la nostra memòria amb les característiques gramaticals pròpies. Finalment, quan en un error hi ha involucrades diferents classes gramaticals, sovint es produeix una reestructuració per posar en ordre les paraules.

Podem afegir, segons la teoria de Levelt (1989), que la informació ja coneguda com a base o causa dels errors lèxics o fonològics de la parla s'especifica en l'etapa de conceptualització, en la qual es planifica tot el que s'ha de dir. En l'etapa següent, en què es fa la formulació lingüística, és on es produeixen els principals errors de la parla. Aquest és un dels aspectes fonamentals per dur a terme l'explicació fonètica i fonològica de cada error de la parla.

Tanmateix, cal destacar que, encara que les regles sintàctiques puguin ser modificades i els elements sintàctics puguin ser desordenats, probablement mai trobarem una alteració total de l'estructura sintàctica.

És important afegir també que no només el fet que es produeixin els errors espontanis de la parla ens mostra que hi ha un seguit de regles gramaticals com a base, sinó que això ja és evident en els primers estadis d'adquisició d'una llengua. Per exemple, abans que els nens hagin après que hi ha excepcions a les regles, fan generalitzacions. En anglès, per exemple, en lloc de fer el verb en passat "knew" diran "knowed", encara que no ho hagin sentit mai. Això també ens mostra que la construcció de les regles es duu a terme durant l'estadi d'adquisició d'una llengua. I, normalment, són aquestes regles mal aplicades que fan que es produeixin les errades.

En conclusió, podem dir que la parla ens proporciona una mena de finestra per veure la vida del nostre cervell i de la nostra gramàtica interioritzada. Estudiant els errors de la parla podem tenir una visió sobre els elements del llenguatge i podem veure com treballen les regles gramaticals en aquest procés. També podem mirar en el nostre diccionari interioritzat, per veure com s'organitza i tenir una noció de les complexitats de les paraules. Durant els anys, s'ha especulat i teoritzat sobre la naturalesa del llenguatge humà. Els errors de la parla ens poden proporcionar una bona informació per demostrar alguna d'aquestes teories.

2.2 Tipologia general dels errors

En aquest apartat presentarem una tipologia general dels errors de caràcter fonètic i fonològic que apareixen durant el procés de la producció de la parla espontània, seguint Fromkin (1971). En el seu article *The non-anomalous nature of anomalous utterances* estableix una classificació d'aquests errors atenent a diversos criteris que parteixen del fet que hi ha elements que poden ser substituïts, transposats, omesos o afegits. Així, entén que els errors de la parla consisteixen en la substitució, la metàtesi o la transposició, l'omissió o l'addició de determinats segments o propietats de segments.

Quant a la **substitució**, els errors possibles deriven de l'anticipació d'un fonema, de la perseverança o continuació d'un fonema o bé de la transposició entre dos fonemes. En tots els casos, els segments implicats poden ser vocals o consonants.

Els errors causats per un procés d'**anticipació** són el resultat de la substitució d'un segment per un altre segment que apareix més tard en la parla. Els exemples que veiem a continuació reflecteixen aquest procés (Fromkin 1971, 1973):

- (1) a. *John dropped his cup of coffee* → ... *cuff* ... *coffee*
- b. *also share* → *alsho share*
- c. *foreground items* → *foregrind items*

Els errors causats per **perseverança** o **continuació** funcionen en sentit contrari. És a dir, es produeix la substitució d'un segment per un altre que el precedeix. Els exemples següents responen a aquest procés (Fromkin 1971, 1973):

- (2) a. *John gave the boy* → ... *gave the goy*
- b. *irreplaceable* → *irrepraceable*
- c. *beef noodle soup* → *beef needle soup*

Pot passar que el context sigui tan ric i ambigu que no es pugui determinar amb precisió si es tracta d'un error d'anticipació o de perseverança. Per exemple, a 3a (Fromkin 1971) no sabem si l'error s'ha produït a causa d'una anticipació de la consonant oclusiva bilabial sorda [p] o per una perseverança de la mateixa consonant [p] que precedeix el segment.

(3) a. *Spanish speaking people* → ... *speaping people*

Un altre error més complex, que se situa en l'àmbit de la substitució, és el que anomenem **metàtesi** i que es produeix entre dos segments de forma simultània. Una possible interpretació per aquest tipus d'errors és que hi ha hagut una anticipació i una perseverança alhora. El resultat final que s'aprecia és un canvi d'ordre entre els sons. Els exemples que tenim a continuació mostren aquest procés (Fromkin 1971, 1973):

(4) a. *keep a tape* → *teep a cape*
b. *for far more* → *for mar fore*
c. *fill the pool* → *fool the pill*

Els canvis i substitucions es poden donar també de manera que no afectin tot el segment, sinó només alguna de les seves propietats. Així, és habitual trobar **canvis entre els trets dels sons** en els errors de la parla. Molt sovint, els canvis en aquestes característiques s'esdevenen durant la producció de la parla, quan els senyals són enviats als músculs articuladoris. A 5a (Fromkin 1971) observem un canvi del tret de nasalitat. El tret [-nasal] de la consonant oclusiva bilabial sorda [p] esdevé [+nasal] (p. ex. [p] → [m]). D'altra banda, però, veiem que el tret [+nasal] tampoc es manté en la consonant bilabial [m] de *mother*, que passa a [-nasal] (p. ex. [m] → [b]). Així, si aquesta [m] s'hagués mantingut [+nasal], aquest exemple s'hagués pogut interpretar com una anticipació.

(5) a. *spell mother* → *smell* [bʌðr]

A banda dels canvis en els fonemes que deriven del context i que poden comportar substitucions d'un segment per un altre, també ens podem trobar errors que consisteixin només en l'**elisió** (6a) o la **inserció** (7a) d'un segment (Fromkin 1973).

(6) a. *disturbances* → *disturbaces*

(7) a. *enjoying it* → *enjoyding it*

Tots aquests processos ens porten a la discussió de si els elements que són copiats, traslladats, elidits o inserits han de ser constituents reconeguts pel sistema. Els errors que contenen grups consonàntics al final de paraula mostren que aquests també són seqüències de segments individuals. I el fet que hi hagi un moviment del grup consonàntic sencer determina que la síl·laba és composta per una seqüència de segments.

S'ha postulat que algunes característiques dels sons també poden constituir elements independents a la producció de la parla. Així, la majoria dels errors de la parla poden ser explicats a partir d'aquesta idea. Sempre i quan hi hagi una jerarquia, veurem que també hi ha altres característiques involucrades independentment. Un exemple és el valor de la nasalitat. Així, podem observar casos en què l'error es produeix per un canvi de consonant, per procés d'anticipació, de perseverança o altres. Tanmateix, aquesta no és l'única explicació com a base de l'error, sinó que també és important el canvi de les característiques dels sons, si un d'aquests elements ha passat de [+nasal] a [-nasal], per exemple. I no només podem trobar el valor de la nasalitat, sinó que també hi ha altres valors com el de la sonoritat. Així, també podem trobar que un so passi de [+sonor] a [-sonor]. Per tant, continuariem veient la importància de les característiques fonètiques en els errors de la parla. També podem trobar-ne d'altres tipus, com els relacionats amb el punt d'articulació.

En conclusió, veiem que és necessari donar una explicació per a aquests tipus d'errors i podem veure que, a vegades, algunes característiques semblen aparèixer independentment com unitats de la representació de la parla. A més, a vegades, són les característiques fonètiques les

que es transposen i no els elements d'un segment. Tot i que aquestes característiques fonètiques siguin unitats independents, no podem oblidar que només existeixen com a propietats de segments, perquè en el procés de producció de la parla hi ha una jerarquia d'elements que ens ho condiciona.

En el mateix sentit, cal destacar que els errors segmentals estan regits per unes regles de la gramàtica que tenim interioritzada. D'aquesta manera, per exemple, un anglès podria fer l'error *stips of the lung* per dir *slips of the tongue*; però mai diria *tlip of the sung*, ja que el so [tl], en aquesta llengua, no pot situar-se a inici de mot. Per tant, segons aquests processos es fa palès el fet que els errors, normalment, són limitats per les regles. És en aquest sentit, a més, que es diu que els errors de la parla són predictibles, però no són fruit de l'atzar.

3. METODOLOGIA

A l'hora de fer un estudi sobre els errors de la parla espontània, és important saber el procés que s'ha de seguir per aconseguir crear una bona base de dades i, finalment, trobar una explicació lògica per a cada error a partir de la contrastació de les hipòtesis. També per als aspectes de caràcter metodològic ens referirem a l'obra central de Fromkin, *The non-anomalous nature of anomalous utterances*.

D'acord amb la lingüista, primerament hem de recollir les dades per tenir un corpus complet. Les maneres de fer-ho són molt diverses i totes parteixen de dades reals. La manera de fer-ho, però, pot variar. Si sorgeixen d'una interacció entre el parlant i l'investigador, normalment, aquest podrà interrompre'l quan detecti l'error. Així, l'investigador també podrà preguntar-li quina era la paraula que, des del primer moment, tenia pensada dir, així com també per què creu que ha comès l'error, entre altres qüestions. D'altra banda, en canvi, si s'obtenen a partir de fer que els participants llegeixin paraules amb molta rapidesa no hi haurà interrupció per part de l'investigador i el mètode no serà tan adequat com l'anterior perquè la situació no és prou real.

Generalment, després d'haver creat una base de dades real i prou consistent, s'analitzen els errors i es classifiquen segons els elements lingüístics que hi apareixen en aquest procés, o bé segons els tipus d'errors que s'han detectat. A partir d'aquestes informacions, les dades estan preparades per assajar una explicació lògica per a cada cas.

Dins d'aquesta metodologia general hi ha variacions. Fromkin (1971) anota per a cada error el nom del parlant i la data i, a vegades, hi inclou altres consideracions. Per exemple, en els casos de combinació de paraules, què és el que estava pensant el parlant abans de parlar. Per altra banda, Fromkin només incorpora aquells errors de la parla espontània confirmats per altres receptors, o bé aquells corregits pel parlant quan se n'adona que n'ha fet. D'aquesta manera, evita tota mena de confusió entre els errors que pugui sentir.

Per altra banda, Meringer (1908) inclou més informació per a cada error: la data de naixement del parlant, la seva formació acadèmica, l'hora del dia, l'estat de cansament i de salut, entre altres qüestions.

Aquestes són les fórmules clàssiques que s'han aplicat. Tenen avantatges com ara la uniformitat del context o del receptor. També hi ha, però, inconvenients evidents com per exemple la dificultat per recollir un nombre significatiu d'errors en les converses. Tenint en compte aquests inconvenients, en aquest treball ens hem decidit per un mètode més obert que té l'avantatge de recollir errades que es produeixen en contextos molt diversos. D'aquesta manera, la recerca que fem podrà partir d'informació real i indicativa de la multiplicitat de contextos que es donen. Els inconvenients també hi són, perquè, per exemple, no es pot interpel·lar el parlant. Però els avantatges superen de llarg aquests inconvenients.

En aquest treball, hem vist les possibilitats que presenta un altre sistema de recollida de dades. Hem partit d'una elaboració prèvia d'un conjunt d'errors, recollits amb un altre objectiu. Es tracta dels errors que es mostren i es comenten en un programa de ràdio. Hi ha molta diversitat d'errors i, per aquest motiu, hem hagut de seleccionar els que s'adiuen amb el nostre objectiu. Aquesta manera de treballar ens ha permès d'accedir a un llenguatge espontani i real, i a un conjunt molt divers de parlants i situacions.

Per dur a terme el treball, primer hem formulat les hipòtesis d'acord amb les lectures de la bibliografia que fa al cas i dels coneixements sobre el tema. Tot seguit, hem analitzat les possibilitats de la base de dades disponible i hem iniciat el procés de tractament de les dades per fer-les accessibles i facilitar-ne l'estudi.

En primer lloc, hem descarregat els arxius de so recollits en el programa *Diàling*, de l'emissora de ràdio RAC 1. Aquest programa observa totes les errades que es produeixen en la parla espontània en diferents emissores de ràdio. Aquests arxius estan disponibles a la pàgina web del programa i hi consta una indicació del dia en què van ser emesos (imatges 1 i 2).

Qui té boca s'equivoca, i com que a la ràdio hi ha moltes boques, ens equivoquem molt. Recollir les pífies més divertides és l'objectiu del Diàling. Al matí, ens lleva de bon humor. I al migdia tanca el programa amb un somriure. La secció la prepara diàriament el **Xavi Bundó**, tot i que la feu tots els oients amb les vostres xivades a elmon@rac1.net.

Imatge 1. Informació sobre el programa a la pàgina web de RAC 1.

 La millor consulta de la setmana
Emès el Divendres 21-02-14

 Afegir a Preferits Descarrega-te'l Facebook Twitter

 Diferents relacions a la tertúlia
Emès el Dijous 20-02-14

 Afegir a Preferits Descarrega-te'l Facebook Twitter

 Un matí confús
Emès el Dimecres 19-02-14

 Afegir a Preferits Descarrega-te'l Facebook Twitter

 Tensions polítiques
Emès el Dimarts 18-02-14

 Afegir a Preferits Descarrega-te'l Facebook Twitter

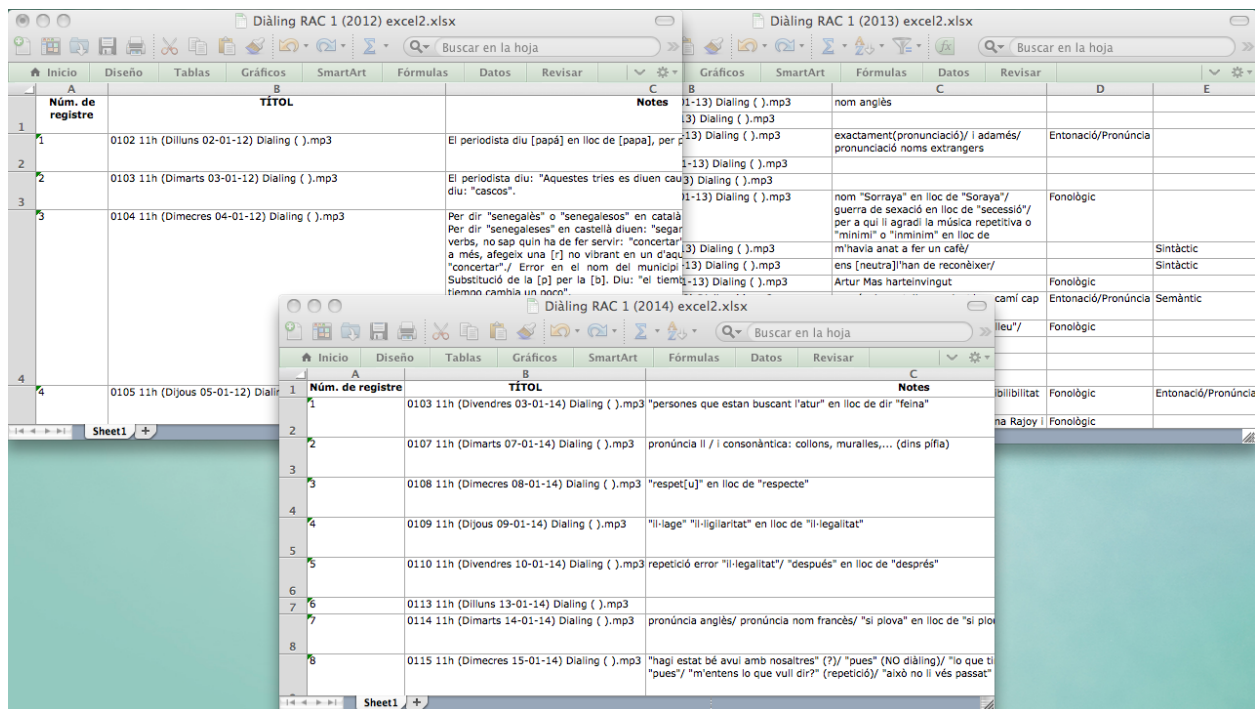
Imatge 2. Pàgina web del Diàling de RAC 1, amb tots els arxius de so enumerats segons el dia en què van ser emesos.

Per tenir una base de dades prou consistent, hem estudiat els errors dels anys 2012, 2013 i 2014. En conjunt, hem revisat 234 arxius sonors, que corresponen a la meitat dels arxius dels dos primers anys i a un terç del tercer. Hem aplicat aquesta distribució per corregir una possible desviació en els casos que tingués l'origen en la selecció que n'havia fet l'emissora.

Tot seguit, hem procedit de la següent manera. Primerament, hem escoltat cada arxiu de so i hem anotat qualsevol tipus d'errors que es produís a cadascun d'aquests, tant en català com en castellà. La recollida d'informació l'hem fet amb el programa *Bento*, a partir del qual hem creat una plantilla per a cada arxiu de so. A cada plantilla, a part de l'arxiu adjuntat, hi ha el número de registre, la data, el títol de la gravació, la consideració de vàlid o no vàlid, els tipus d'errors que presenten i els comentaris corresponents. Com que també és important tenir en compte el paper que duu a terme la informació ja coneguda pel parlant i el context en què s'ha produït l'error, cadascun dels comentaris especifica el que se suposa que el parlant pretenia dir i el que finalment ha dit. D'entre aquestes qüestions, un aspecte fonamental ha estat destriar els tipus d'errors. Hem anomenat 'Tipus 1', les errades que podien ser de caràcter fonètic, fonològic o d'entonació i pronúncia. Aquesta era la mena d'errors que estudiariem en el treball. Per treure el rendiment adequat a la feina d'inventari, hem cregut oportú registrar també un segon grup d'errors que hem anomenat 'Tipus 2', en el qual hem agrupat els errors de caràcter semàntic i sintàctic. A la imatge següent, podem observar una fitxa del programa *Bento* on es distingeixen aquestes apartats i altres camps de la base de dades (imatge 3).

Imatge 3. Aquesta plantilla del programa Bento correspon a l'arxiu de so número 65 de l'any 2013 emès el dia 9 d'abril. Podem observar les següents informacions en relació amb l'arxiu de so: el número de registre, la data, el títol de la gravació, la consideració de vàlid o no vàlid, el "Tipus 1" i "Tipus 2" d'errors que presenta, l'arxiu de so adjuntat i, finalment, els comentaris corresponents.

Seguidament, hem exportat la informació de tot el conjunt de plantilles al programa *Excel* (imatges 4 i 5). Hem elaborat una taula per a cadascun dels anys que hem estudiat. A partir d'aquí, de tots els diferents tipus d'errors recollits, hem seleccionat només els de caràcter fonètic i fonològic en llengua catalana. Així, hem deixat de banda tots els errors produïts en llengua castellana i, a més, els errors semàntics, sintàctics i d'entonació i pronúncia.

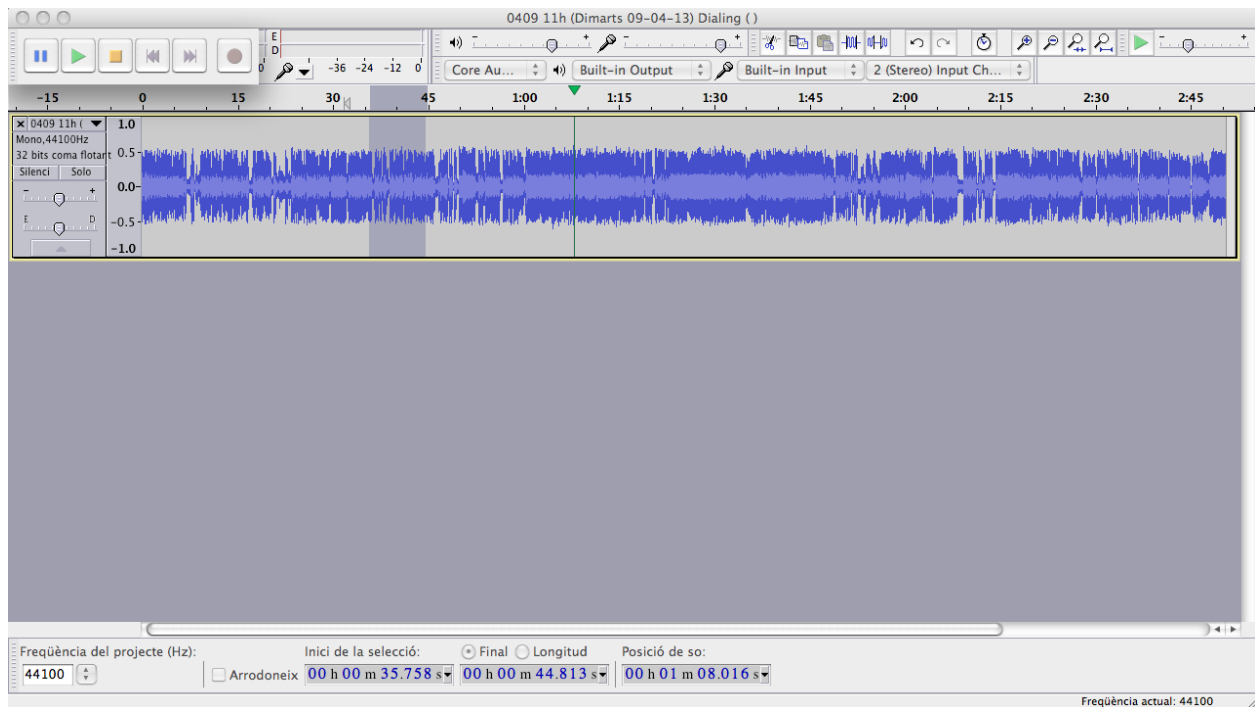

Imatge 4. Agrupació de les taules corresponents als arxius de so dels anys 2012, 2013 i 2014 en el programa Excel. Cada taula recull tots els tipus d'errors, tant els de "Tipus 1" com els de "Tipus 2".

65	0409 11h (Dimarts 09-04-13) Dialing ()	en conjunt son, en lloc de "sol"	Fonològic	Semàntic	1	0
66	0410 11h (Dimecres 10-04-13) Dialing ()	de una caldera o de una estufa, en lloc d'"estufa"(semàntic)/		Semàntic	0	1
67	0411 11h (Dijous 11-04-13) Dialing ().mp3				0	1
68	0412 11h (Divendres 12-04-13) Dialing ().mp3				0	1
69	0415 11h (Dilluns 15-04-13) Dialing ()	Caroca en lloc de "Carola" (nom de noia)	Fonològic		1	0
70	0416 11h (Dimarts 16-04-13) Dialing ().mp3				0	1
71	0417 11h (Dimecres 17-04-13) Dialing ().mp3				0	1

Imatge 5. Aquesta és una part de la taula d'Excel que recull el conjunt d'errors observats en els arxius de so de l'any 2013. La fila subratllada correspon a la plantilla número 65 de l'any 2013 del programa Bento, vista a la imatge 3.

Tot seguit, un cop obtinguda la primera agrupació de dades, només de tipus fonètic i fonològic en llengua catalana, hem editat els sons amb el programa *Audacity* (imatge 6) per poder analitzar el context en què s'ha produït l'error i així facilitar una explicació detallada per a cadascun d'aquests. Les anàlisis de les errades les hem fet amb l'ajuda d'unes fitxes. Hem fet una fitxa per a cada exemple, en què hi hem transcrit l'error i tot el context corresponent.

Imatge 6. El programa Audacity permet retallar la part del so en què es produeix l'error de la parla. En aquest cas, veiem seleccionada la part on es produeix l'error i el seu context corresponent. L'error pertany a l'arxiu de so de la plantilla número 65 de l'any 2013, vista a la imatge 3.

Finalment, hem arribat a un dels objectius principal del treball: crear una base de dades pròpia dels errors de caràcter fonètic i fonològic de la parla espontània en llengua catalana.

Amb la base de dades a punt, hem iniciat el procés de contrastació de les hipòtesis i hem procedit a analitzar cadascun dels errors en relació amb les generalitzacions que hem fet i amb els coneixements de què disposem. Com a resultat d'aquest procés, hem pogut proporcionar una explicació per a cadascun dels errors en el marc d'una tipologia que reflecteix el conjunt de possibilitats que preveiem a les hipòtesis. L'observació de les dades ens ha permès elaborar una classificació tipològica pròpia amb valor explicatiu. També hem pogut fer aportacions a la descripció dels àmbits d'actuació dels processos fonològics a partir de l'observació del comportament dels sons en els errors de la base de dades.

4. HIPÒTESIS

La hipòtesi principal d'aquest treball és que els errors de pronúncia no poden prendre qualsevol forma, sinó que responen a uns patrons que no difereixen gaire dels patrons lingüístics generals.

Així, qüestions com ara l'estructura de les síl·labes, l'inventari de trets fonològics o el comportament típic dels sons juguen un paper en els errors que segueix el que ens trobem en la descripció de la pronúncia lliure d'errades. Aquesta hipòtesi, que ha estat formulada per diferents autors, no ha estat comprovada ni exemplificada en el cas del català. L'anàlisi dels errors en llengua catalana contribueix a fonamentar la hipòtesi general que s'ha formulat i a modular-la a partir de la combinació de les prediccions que se'n deriven amb les particularitats de la fonologia del català.

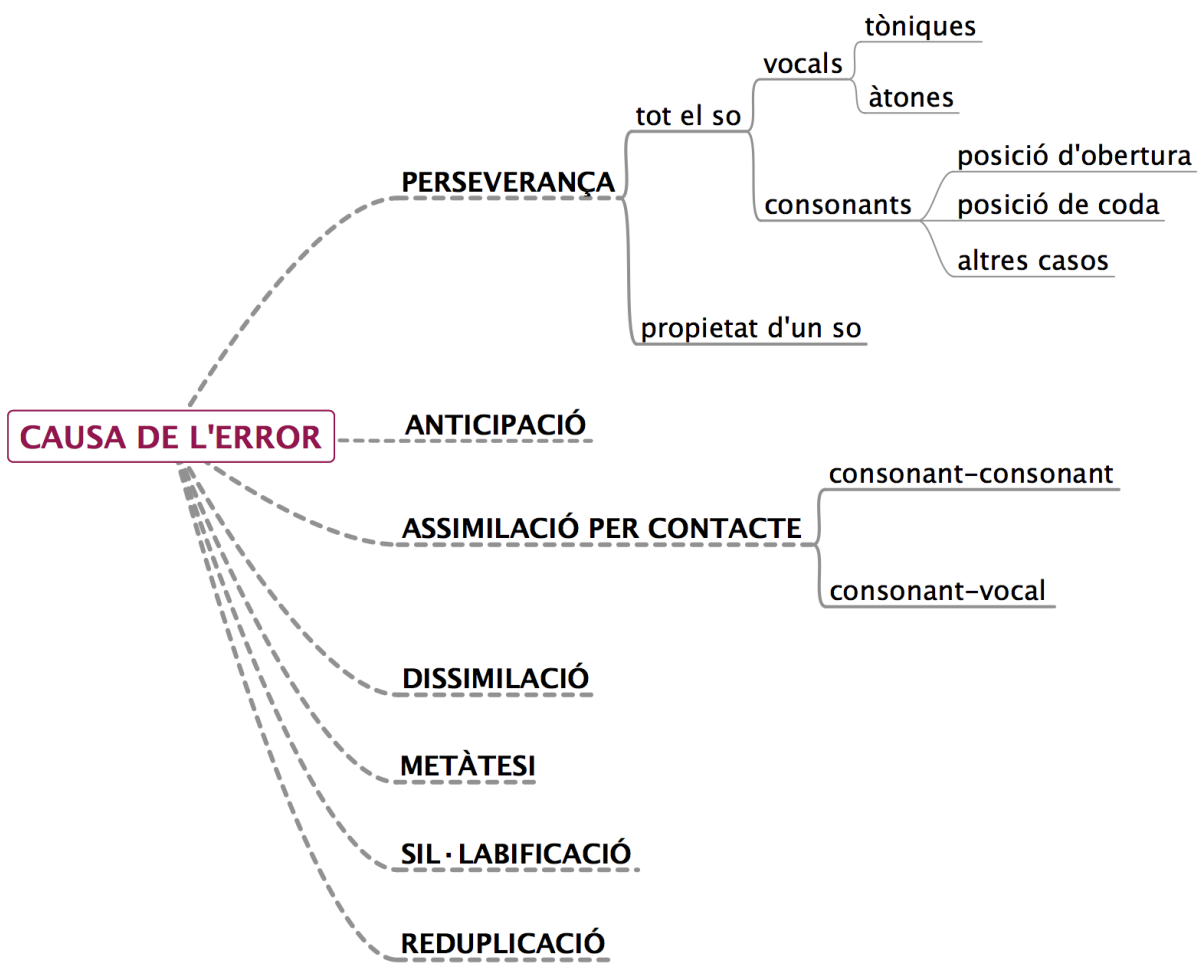
La hipòtesi més específica que ens proposem de contrastar és que els errors de pronúncia constitueixen un fenomen complex que combina justificacions de molt diversa mena. Les raons de fons que poden motivar un canvi i contribuir a explicar-lo han de tenir en compte necessàriament el context de cada error i les condicions en què s'ha produït. Però aquesta diversitat lligada a les circumstàncies específiques permet definir un model. No totes les possibles causes tenen la mateixa força com a desencadenants d'errors, i cal tenir en compte la seva influència per justificar una major probabilitat d'error.

Per contrastar aquesta hipòtesi específica ens caldrà, d'entrada, obrir el ventall d'explicacions possibles per donar cabuda a la diversitat de comportaments, sense uns patrons previs que restringeixin la interpretació. Per això, ens haurem de distanciar de la tipologia de Fromkin i proposar-ne una altra d'alternativa. En una recerca futura, ens podrem ocupar de les relacions entre les diverses causes que identifiquem en aquest treball com a base de l'error.

5. ANÀLISI DELS CASOS EN FUNCIÓ DE LES HIPÒTESIS

En funció de les hipòtesis esmentades anteriorment, hem iniciat l'anàlisi dels casos d'errors de la parla espontània en llengua catalana que hem recollit a la nostra base de dades. A continuació, presentem un esquema en què es mostra la classificació tipològica pròpia que hem creat a partir del conjunt d'errors obtinguts i que reflecteix les hipòtesis anteriors. A l'hora d'elaborar aquesta tipologia, ens hem distanciat de la classificació que en fa Fromkin (1971) i n'hem proposat una altra d'alternativa.

Hem dividit els errors d'acord amb les causes que provoquen cada canvi de caràcter fonètic i fonològic. Poden ser per una causa de perseverança, d'anticipació, d'assimilació per contacte, de dissimilació, de metàtesi, de sil·labificació i de reduplicació. A partir d'aquesta classificació, hem proporcionat una explicació lògica per a cada error.

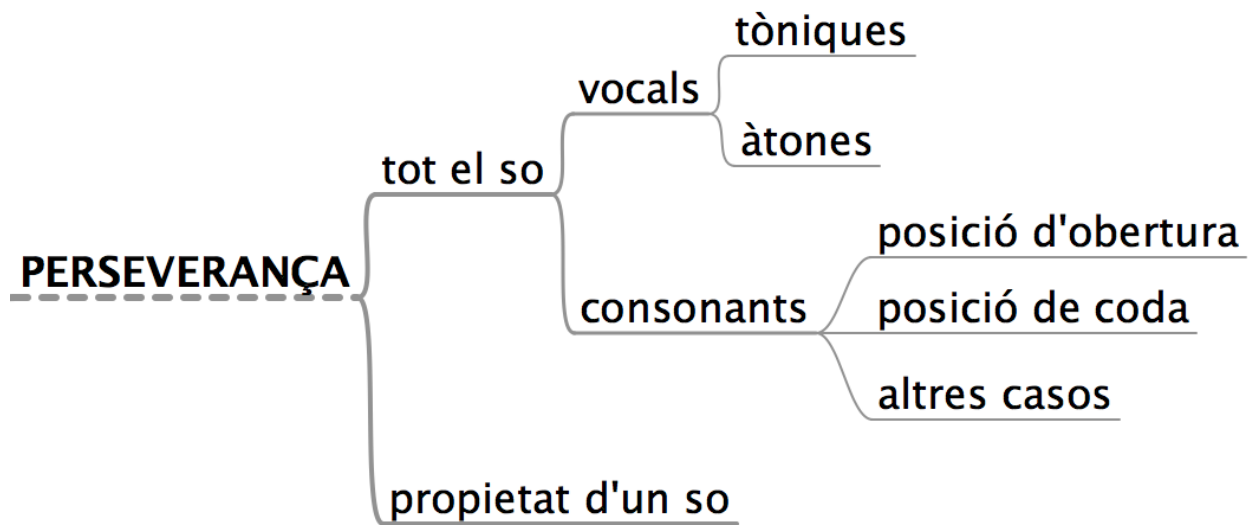

6. PERSEVERANÇA

El grup més important de casos té a veure amb el procés que anomenarem **perseverança**. Aquest comportament consisteix en la repetició d'un segment o una propietat d'un segment que se situa a la dreta del que ha causat o provocat el canvi. Les característiques d'un so que ja ha estat pronunciat perduren i canvien la pronunciació de la paraula. En la situació més freqüent, un so que apareix a la dreta del causant és substituït per una còpia d'aquest.

Tot i això, es poden donar també dues altres situacions. Pot ser que el segment que ha desencadenat el procés sigui copiat o reproduït en una posició que abans era buida, constituint un cas d'inserció. Per altra banda, pot passar també que només s'escampi una de les propietats del so que desencadena el canvi. La gran majoria dels casos corresponen al patró que hem presentat al començament d'aquest paràgraf. Es tracta de la substitució d'un so per un altre que ha aparegut amb anterioritat. La repetició d'aquest patró no és, però, homogènia i la gran diversitat de variants que es presenten ens permet establir una classificació.

Analitzarem primer les pronúncies en què s'ha substituït una vocal i després les que han comportat la substitució d'una consonant. En el grup de les vocals, distingirem entre les tòniques i les àtones. Pel que fa a les consonants, també ens convindrà establir una diferenciació que en aquest cas farà referència a la posició sil·làbica ocupada per la consonant. Així, distingirem entre les consonants que ocupen la posició d'obertura i les que ocupen la posició de coda. Al final, també comentarem alguns errors que de forma excepcional combinen aquestes dues posicions.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

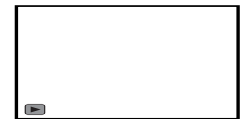
6.1 Tot el so

6.1.1 Vocals

A) Vocals tòniques

(1) 'rondə də 'dal

'rondə də 'dɔl

En aquest cas, s'ha produït una perseverança de la vocal mitjana posterior tònica [o] de la paraula ['rondə] a la paraula ['dal]. Així, el parlant ha pronunciat ['dɔl] en lloc de ['dal].

(2) *dilluns que ve* ə 'ki əlz əs 'pɛru

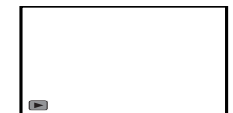
dilluns que ve ə 'ki əlz əs 'piɾu

En aquest exemple, observem una perseverança de la vocal alta anterior tònica [i] de la paraula [ə 'ki] al mot [əs 'pɛru]. Així doncs, el parlant ha fet l'error de pronunciar [əs 'piɾu] i no [əs 'pɛru].

(3) məkrəkə 'ziɲu

məkrəkə 'zini

En aquest cas, s'ha produït una perseverança de la vocal alta anterior tònica [i] de [məkrəkə 'ziɲu] a l'última síl·laba d'aquesta mateixa paraula. Així, el parlant ha pronunciat [məkrəkə 'zini] en lloc de [məkrəkə 'ziɲu].

B) Vocals àtones

(4) məkrukə'zinu

məkroku'zinu

En aquest exemple, podem proposar dues explicacions alternatives. D'una banda, observem una perseverança de la vocal alta posterior àtona [u] dins la paraula [məkrukə'zinu]. D'aquesta manera, el parlant ha pronunciat [məkroku'zinu] i no [məkrukə'zinu].

L'altra possible explicació consisteix en una anticipació de la vocal alta posterior àtona final [u] dins la paraula [məkrukə'zinu] que afectaria la vocal neutra mitjana central [ə] que la precedeix i explicaria així la pronúncia [məkroku'zinu].

Hem preferit la primera explicació, que atribueix l'error a una estratègia de perseverança perquè, d'una banda, els casos d'aquesta mena són més habituals i, de l'altra, perquè les característiques articulatòries de la vocal labial alta [u] no justifiquen ni expliquen una estratègia d'anticipació.

(5) 'muzikə minimə'listə

'muzikə minimi'listə

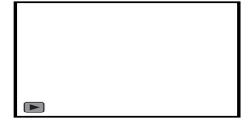
En aquest exemple, veiem que s'ha produït una perseverança de la vocal alta anterior àtona [i] dins el mot [minimə'listə]. Així, el parlant ha pronunciat [minimi'listə] en lloc de [minimə'listə].

6.1.2 Consonants

A) Posició d'obertura

(6) 'koði pə'nal

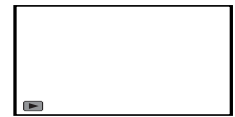
'koði pə'ðal

En aquest exemple, observem que s'ha produït una perseverança del so d'una paraula a l'altra, mantenint la posició d'obertura. La consonant aproximant dental sonora [ð] en posició d'obertura de la paraula ['koði] es copia a la següent paraula [pə'nal], també en la mateixa posició. D'aquesta manera, el parlant en lloc de pronunciar ['koði] [pə'nal], ha dit ['koði] [pə'ðal].

(7) intəruɣə'tori

intəruɣə'tori

En aquest altre exemple, la consonant vibrant alveolar sonora [r] en posició d'obertura de la paraula [intəruɣə'tori] es copia a la síl·laba final de la mateixa paraula també en posició d'obertura. Així, el parlant, quan pronuncia la paraula [intəruɣə'tori], en lloc de fer la consonant bategant [r] a l'última síl·laba, la fa vibrant a causa d'aquest procés i diu [intəruɣə'tori].

(8) *ho ha seguit la corresponçal de Rac 1 a Venezuela,* *ho ha seguit la corresponçal de Rac 1 a Venezuela,*

ə kə' rəkəs kunkrətə'men kə'rələ ə kə' rəkəs kunkrətə'men kə' rəkə
su' lé su' lé

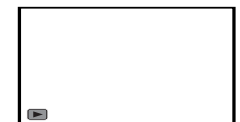

En aquest cas, hi ha dues vies d'explicació possibles. D'entrada, resulta evident que la pronúncia és el resultat d'una situació de perseverança de la consonant oclusiva velar sorda [k] que apareix en el mot [kə' rələ]. Així, el parlant diu [kə' rəkə] i no [kə' rələ].

El marge d'interpretació que tenim consisteix a atribuir el canvi de forma exclusiva a la [k] del mot [kə' rələ], o bé a considerar que les altres consonants velars que precedeixen aquest mot també han tingut un paper determinant a l'hora de causar l'error de pronúncia. La interpretació que preferim és aquesta segona perquè la repetició tan intensa de consonants velars en posició d'obertura representa una explicació més consistent del fenomen. Aquesta observació està en consonància amb la hipòtesi que diu que l'explicació dels errors pot requerir un àmbit que vagi més enllà del domini de mot.

(9) 'λanos 'de 'luna

'λanos 'de 'λunə

En aquest exemple, observem una perseverança entre dues consonants que mantenen la mateixa posició sil·làbica d'obertura. La consonant lateral palatal sonora [λ] en posició d'obertura de la paraula ['λanos] s'ha copiat a l'obertura de la primera síl·laba de la paraula ['luna]. Així, el parlant pronuncia ['λuna] i no ['luna].

(10) 'uɾ ˈzɔβə sənəɣə ˈles

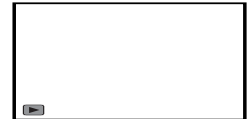
'uɾ ˈzɔβə zənəɣə ˈles

En aquest exemple, veiem un altre cas de perseverança del so d'una paraula a l'altra, respectant la mateixa posició sil·làbica d'obertura. La consonant fricativa postalveolar sonora [ʒ] en posició d'obertura del substantiu [ˈzɔβə] es copia a l'obertura de la primera síl·laba de l'adjectiu que l'acompanya [sənəɣə ˈles]. Per aquesta raó, el parlant pronuncia ['uɾ] [ˈzɔβə] [zənəɣə ˈles] en lloc de [sənəɣə ˈles].

(11) *Jo he estat parlant aquests dies, des d'ahir, vaja, a file amb el ministre d'exterior sobre aquesta qüestió una llarga conversa en la qual en va tenir coneixement el president*
ra ˈχɔj

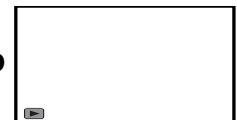
Jo he estat parlant aquests dies, des d'ahir, vaja, a file amb el ministre d'exterior sobre aquesta qüestió una llarga conversa en la qual en va tenir coneixement el president
ʃa ˈkoj

En aquest cas, observem una perseverança de l'obertura a llarga distància. La consonant fricativa postalveolar sorda [ʃ] en posició d'obertura de la paraula [ˈfile] es persevera al mot [ra ˈχɔj]. Així, el parlant diu [ʃa ˈkoj] en lloc de [ra ˈχɔj].

(12) kunsən ˈtraðə kə ət ˈtokə

kunsən ˈtraðə kə ət ˈtrøkə

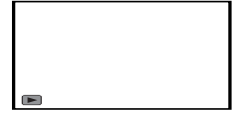
En aquest exemple podem veure dues possibilitats. D'una banda, veiem la inserció de la consonant bategant alveolar sonora [r] en posició d'obertura al verb [ˈtokə], a causa d'un procés de perseverança de la consonant [r] en posició d'obertura del mot [kunsən ˈtraðə]. D'altra banda, és possible que sigui una obertura copiada.

Tot i així, ens basem en el procés de perseverança perquè les propietats acústiques de la consonant bategant alveolar sonora [r] podrien explicar que aparegui en altres punts del mot.

B) Posició de coda

(13) rə'jal mə'drid

rə'jal mə'dril

En aquest cas, veiem una perseverança del so d'una paraula a l'altra, respectant la mateixa posició sil·làbica de coda. La consonant lateral alveolar sonora [l] en posició de coda de la paraula [rə'jal] es copia a la coda de l'última síl·laba de [mə'dril]. Així, el parlant diu [rə'jal] [mə'dril] en lloc de [rə'jal] [mə'drid].

(14) ən kun'zun 'sol

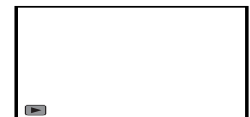
ən kun'zun 'son

En aquest exemple, observem una perseverança del so d'una paraula a l'altra en la mateixa posició sil·làbica de coda. En el cas de [ən] [kun'zun] [sol] observem un macrodomini de la consonant nasal alveolar sonora [n]. Aquesta consonant en posició de coda de les paraules [ən] i [kun'zun] es copia a la posició de coda de la paraula ['sol]. Així, el parlant, en lloc de dir [ən] [kun'zun] ['sol], diu [ən] [kun'zun] ['son].

(15) rəku'de

rəkur'de

En aquest cas, observem la inserció de la consonant bategant alveolar sonora [r] en posició de coda dins el mot [rəku'de] a causa d'un procés de perseverança de la consonant vibrant alveolar sonora [r] d'inici de mot. Per això, el parlant diu [rəkur'de] en lloc de [rəku'de]. No considerem aquest exemple a l'apartat de sil·labificació, perquè afegir una consonant [r] a la coda no millora la síl·laba.

(16) gu'βɛrn 'pun 'kat

gu'βɛrn pur'kat

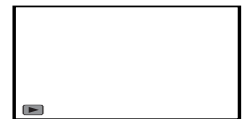
En aquest cas, podem observar una perseverança del so d'una paraula a l'altra en la mateixa posició sil·làbica de coda. La consonant bategant alveolar sonora [r] del mot [gu'βɛrn] es copia al mot ['pun]. Per aquest motiu, el parlant pronuncia [gu'βɛrn] [pur'kat] en lloc de [gu'βɛrn] ['pun] ['kat].

A més, aquesta perseverança es combina amb una elisió que ve afavorida pel context. L'espai consonàntic s'omple amb els trets de la consonant [r] anterior, perquè s'ha produït una elisió de la consonant nasal alveolar sonora [n]. Així, la percepció de que allà hi havia una consonant ha afavorit que es copiés aquesta consonant [r] anterior.

C) Altres casos

(17) əls pər 'tits pu 'litiks

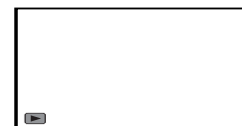
əls pər 'tits pu 'ritiks

En aquest cas, veiem una perseverança entre dues paraules, però no es manté la mateixa posició sil·làbica. La consonant bategant alveolar sonora [r] en posició de coda de la paraula [pər'tits] es persevera a la següent paraula [pu'litiks], però en posició d'obertura. Així, el parlant diu [pər'tits] [pu'ritiks] en lloc de [pər'tits] [pu'litiks].

(18) zu 'anə or 'teŋa

zu 'anə or 'teŋa

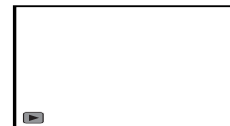

Aquí observem una altra perseverança dins la mateixa paraula, però sense mantenir la mateixa posició sil·làbica. La consonant bategant alveolar sonora [r] en posició de coda de la paraula

[or'teɣa] es persevera a l'última síl·laba d'aquest mateix mot, però en posició d'obertura. Per aquesta raó, el parlant diu [or'tera] en lloc de [or'teɣa].

(19) *la gestió de rodalies un bon*
kər'mɛl, 'ʃaβi

la gestió de rodalies un bon
kər'mɛl, 'ʃali

En aquest cas, observem una perseverança que es produeix d'un mot a un altre. La consonant lateral alveolar sonora [l] en posició de coda del mot [kər'mɛl] es copia al mot ['ʃaβi] en posició d'obertura. Així, el parlant en lloc de dir ['ʃaβi] diu ['ʃali].

(20) *avui també és inevitable,*
us pər'lɛm dəl 'pəpə

avui també és inevitable,
us pər'lɛm dəl 'mɐpə

En aquest exemple, hi ha dues explicacions possibles. D'una banda, observem una perseverança de la consonant nasal bilabial sonora [m] en posició de coda del mot [pər'lɛm] a la posició d'obertura del mot ['pəpə]. Així, el parlant ha pronunciat ['mɐpə] en lloc de ['pəpə].

Una altra possible explicació seria una dissimilació del domini de la consonant oclusiva bilabial sorda [p] en posició d'obertura en el mot ['pəpə] que donaria com a resultat ['mɐpə].

Hem preferit la primera explicació, que atribueix l'error a una estratègia de perseverança, perquè els casos d'aquesta mena són més habituals. A més, una dissimilació tendria a substituir el segment per un de menys marcat. I, en aquest cas, [m] és més marcada que [p].

6.2 Propietat d'un so

(21) əl pərlə'ment də 'ʃɪprə

əl pərlə'ment də 'ʃɪfrə

En aquest exemple, podem observar una perseverança dins la mateixa paraula, però només d'una de les propietats del so. És a dir, el tret de continuïtat de la consonant fricativa postalveolar sorda [ʃ] es copia a la consonant oclusiva bilabial sorda [p] que té el tret [-CT]. Així, aquesta consonant [p] es converteix en consonant fricativa labiodental sorda [f] i el parlant pronuncia ['ʃɪfrə] en lloc de ['ʃɪprə].

(22) putʃsər'kos

putʃər'koʃ

En aquest exemple, veiem que s'ha produït una perseverança del tret palatal de la consonant africada postalveolar sorda [tʃ] en posició de coda en el mot [putʃsər'kos] a la posició de coda fent una consonant fricativa postalveolar sorda [ʃ]. Així doncs, a causa de la palatalitat, el parlant ha pronunciat [putʃər'koʃ] en lloc de [putʃsər'kos]. Al mateix temps, observem una elisió de la consonant fricativa alveolar sorda [s] en posició d'obertura en el mot [putʃsər'kos].

7. ANTICIPACIÓ

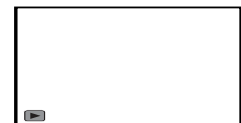
En aquest apartat analitzarem els errors causats per un procés d'**anticipació**. Aquest comportament és semblant al de perseverança, però es produeix el canvi en sentit invers. L'anticipació consisteix en la repetició d'un segment o una propietat d'un segment que se situa a l'esquerra del que ha generat el canvi. És a dir, el segment causant del canvi es copia en el segment anterior de la seva dreta. També és possible que aquest segment només escampi una de les propietats del so.

A diferència del procés de perseverança, com que aquest cas no és tan habitual, analitzarem tots els casos en un mateix bloc, sense fer cap classificació. Així, veurem alguns casos en què es copia tot el segment o d'altres en què només s'escampa una de les propietats del so que genera el canvi.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

(1) ələ 'βat 'siʝi 'dew

'bak 'siʝə 'dew

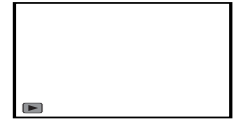

Per una banda, veiem que el parlant ha elidit les dues primeres síl·labes de la paraula [ələ 'βat]. Aquest error és produït per una falsa segmentació de l'expressió, perquè el parlant pensa que és de la següent manera: [əl] ['βat] ['siʝə] ['dew].

D'altra banda, que es pronuncii ['bak] i no ['βat] és a causa de l'anticipació del tret velar de la consonant aproximant velar sonora [ɣ] del mot ['siʝə]. A més, observem que també es produeix un canvi de la vocal final entre el mot ['siʝi] i ['siʝə].

(2) berlus'koni

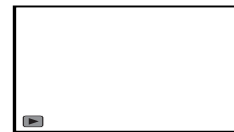
berlus'koni

En aquest exemple, veiem una anticipació de la vocal alta anterior [i] en posició de nucli dins el mot [berlus'koni]. Aquesta vocal es copia a la posició d'obertura, de tal manera que es produeix el so nasal palatal sonor [ɲ], constituït per la consonant nasal alveolar sonora [n] i l'aproximant palatal sonora [j]. Així, el parlant pronuncia [berlus'koɲi] en lloc de [berlus'koni].

(3) fəðərə'sjo əspə'ɲlə

fələ'sjo əspə'ɲlə

En aquest cas, s'ha produït una anticipació de la consonant lateral alveolar sonora [l] amb la finalitat de proporcionar una obertura a la síl·laba. Abans d'aquest procés, però, observem que s'ha hagut d'elidir el grup [ðər] del mot [fəðərə'sjo], el qual aparentment no forma un constituent sil·làbic perquè tenim elements de l'obertura i del nucli. S'hauria de veure aquest fenomen a partir del que diu Serra (1996) amb referència al fet que la [r] intervocàlica ocupa una situació de coda. Així, el parlant pronuncia [fələ'sjo] [əspə'ɲlə] en lloc de [fəðərə'sjo] [əspə'ɲlə].

(4) 'bonə'tardə'nuriə

'bonə'tardiə'nuriə

En aquest cas, observem una anticipació de la vocal alta anterior [i] en posició de nucli sil·làbic del mot ['nuriə] a la segona síl·laba de la paraula ['tardə] també en posició de nucli. Per tant, veiem que es copia el nucli sil·làbic d'un mot a un altre mot i el parlant diu ['bonə] ['tardiə] ['nuriə] en lloc de ['bonə] ['tardə] ['nuriə].

8. ASSIMILACIÓ PER CONTACTE

En aquest apartat analitzarem els errors causats per un procés d'**assimilació per contacte**. Aquest comportament consisteix en el canvi d'un segment per contacte amb altres segments. Els segments que provoquen l'error poden estar situats al davant o al darrera del segment que rep el canvi.

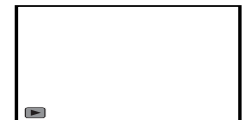
Aquest procés es pot dur a terme per contacte entre consonants o bé també per contacte entre una consonant o més d'una amb una vocal. Així, hem classificat aquests errors en dos subapartats. El primer recull els errors causats per una assimilació per contacte entre consonant-consonant; el segon, els errors d'assimilació per contacte entre consonant-vocal.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

8.1 Consonant-consonant

(1) əl 'dɛltə də 'lebrə

əl 'dɛltə dəl 'lebrə

Per tal d'explicar aquest error, hem interpretat que abans s'ha produït una falsa segmentació de tota la seqüència. És a dir, el parlant ha afegit la consonant lateral alveolar sonora [l] a la preposició [də] i ha segmentat se la següent manera: [əl] ['dɛltə] [dəl] ['lebrə].

A partir d'aquest procés, podem explicar que el parlant, seguidament, fa una palatalització de la consonant lateral alveolar sonora [l] a causa del contacte entre consonants. Per aquest motiu, doncs, el parlant diu [dəl] ['lebrə] en lloc de [də] ['lebrə].

(2) *(ho diu el presentador)*
pər lə 'martə kal' dero

(ho diu el presentador)
pər lə 'maltə kal' dero

En aquest cas, veiem que s'ha produït un canvi a causa del contacte entre les consonants [r] i [t]. És probable que l'error es basi en un manteniment de la llengua a la zona alveolar durant més temps del necessari per a la pronunciació de la consonant bategant alveolar sonora [r] del mot ['martə] seguida d'una consonant oclusiva dental sorda [t]. Per aquest motiu, la consonant [r] s'ha substituït per una lateral alveolar sonora [l]. Així, el parlant ha pronunciat ['maltə] [kal' dero] i no ['martə] [kal' dero].

8.2 Consonant-vocal

(3) **pər si əŋ fə' λew**

pər si əŋ fu' λew

En aquest cas, veiem que s'ha produït un canvi per contacte entre les consonants i la vocal. És a dir, el domini, en aquesta seqüència, de les dues consonants labiodentals [ŋ] i [f] provoquen que la vocal neutra central mitjana [ə] es transformi en una gradual labial com és [w]. Així, el parlant pronuncia [fu' λew] en lloc de [fə' λew].

(4) **fəλə' rəm**

fuλə' rəm

En aquest cas, també s'ha produït un canvi per contacte entre una consonant i una vocal, ja que la consonant fricativa labiodental [f] provoca que la vocal central mitjana [ə] es transformi en una vocal labial com és la vocal alta posterior [u]. Així, el parlant diu [fuλə' rəm] i no [fəλə' rəm].

(5) lə 'kafə

lə 'kufə

En aquest cas, observem que el contacte de la consonant oclusiva velar sorda [k] provoca que la vocal baixa posterior [a] es transformi en labial velar [u]. Així, a causa del contacte entre la consonant i la vocal, el parlant en lloc de dir ['kafə] diu ['kufə].

9. DISSIMILACIÓ

En aquest apartat analitzarem els errors causats per un procés de **dissimilació** de segments. En aquest fenomen, un segment idèntic o similar a un altre tendeix a diferenciar-se'n o, fins i tot, a desaparèixer. Aquest comportament s'oposa al d'assimilació (perseverança, anticipació, entre d'altres). Aquest fenomen és molt habitual en la llengua col·loquial i, sobretot, en la parla espontània.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

(1) də 'duəs əspur'tistəs

də 'duəs əspər'tistəs

En aquest exemple, podem pensar que es produeix un procés de perseverança o d'anticipació de la vocal neutra mitjana central [ə] en un altre segment d'un altre mot o del mateix mot.

Tanmateix, això no és possible, perquè el fet que aquesta vocal sigui tan dèbil no justifica ni explica aquests dos tipus d'estratègies. Així, el més probable és que s'hagi produït una dissimilació de la vocal alta posterior [u] del mot [əspur'tistəs] que es troba entre dues vocals altes, la [u] de ['duəs] i la [i] de [əspur'tistəs]. Per aquesta raó, el parlant pronuncia [də] ['duəs] [əspər'tistəs] i no [də] ['duəs] [əspur'tistəs].

(2) *renuncia perquè li fallen ləs 'forsəs*

renuncia perquè li fallen ləs 'forməs

En el context d'aquest cas, veiem un domini de la consonant fricativa alveolar sorda [s]. Per aquest motiu, el parlant ha fet una dissimilació d'aquesta consonant [s] i, en lloc de dir ['forsəs], diu ['forməs].

La culpa del canvi, en aquest cas, és fonològica. La solució, però, és lèxica. El parlant ha pronunciat ['forməs] perquè és una paraula que existeix i la coneix.

(3) *le'roj mer'lin*

le'roj ber'lin

En aquest cas, observem un domini de les consonants nasals sonores [m] i [n]. Per aquest motiu, el parlant ha fet una dissimilació d'aquestes consonants i en lloc de dir [mer'lin] diu [ber'lin].

(4) *putə'riə*

putə'riə

En aquest exemple, hi ha dues possibilitats alternatives. D'una banda, observem que s'ha produït una dissimilació de la consonant bategant alveolar sonora [r] a causa del domini en aquest mot. Per aquesta raó, el parlant pronuncia [putə'riə] en lloc de [putə'riə].

D'altra banda, una explicació més simple és que el parlant ha elidit la consonant bategant alveolar sonora [r] en posició de coda de la paraula [putə'riə] a causa d'una millora sil·làbica. Aquesta elisió es fa perquè una [r] bategant en posició de coda és fràgil i, per tant, és possible que caigui, com en aquest cas i el parlant acabi pronunciant [putə'riə].

Hem escollit la primera explicació que es basa en el procés de dissimilació perquè explica d'una manera més lògica el canvi que s'ha produït en aquest cas.

10. METÀTESI

En aquest apartat analitzarem els errors causats per un procés de **metàtesi**. Aquest comportament designa qualsevol canvi en l'ordre lineal dels segments d'un mot.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

(1) 'duəs 'nɔminəs

'duəs 'nɔniməs

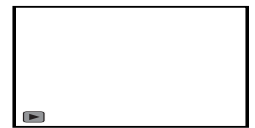

En aquest exemple, veiem que s'ha produït una metàtesi per coherència articulatòria. Quan qualsevol persona pronuncia ['nɔminəs] fa el següent: alveolar [n], labial [m] i alveolar [n]. Tot i això, el parlant en aquest cas s'equivoca i diu ['nɔniməs], de manera que segueix un esquema semblant: alveolar [n], alveolar [n] i labial [m]. Per tant, observem que el canvi ha contribuït a millorar la coherència articulatòria.

(2) sənəɣə'ɫəs

1. sənəɣlə'ɫəs

2. sənələ'ɫəs

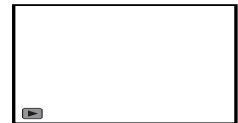
En aquest cas, el parlant ha fet dues pronúncies. En primer lloc, observem que la consonant lateral alveolar sonora [l] s'ha mogut del seu lloc. Això és a causa de la tendència que tenen les líquides a desplaçar-se. Per tant, veiem que l'espai que ha deixat aquesta consonant, s'ha omplert amb una consonant aproximant velar sonora [ɣ].

Pel que fa a la segona pronúncia, també veiem que la consonant lateral sonora [l] s'ha canviat de lloc i canvia la posició amb la consonant aproximant velar sonora [ɣ]. És a dir, en lloc de copiar aquesta consonant [ɣ] per perseverança d'un so anterior, s'ha produït un canvi d'ordre. A més, en aquest exemple, quan la consonant [l] es mou, fa que hi hagi més alveolars seguides.

(3) **urtu'grafikəs**

1. **urtu'ɣafikəs**

2. **urtru'ɣafikəs**

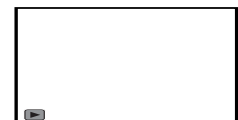
En aquest exemple, tenim dues pronúncies diferents per part del mateix parlant. En primer lloc, veiem que el parlant elideix la consonant bategant alveolar sonora [r] en posició d'obertura del mot [urtu'grafikəs] i, per tant, pronuncia [urtu'ɣafikəs].

En el moment en què s'adona de l'error, però, produeix un canvi d'ordre de la consonant [r] i diu [urtru'ɣafikəs]. Aquest comportament està en consonància amb el fet que els indicis acústics associats a la consonant bategant alveolar sonora [r] es distribueixen al llarg del mot i faciliten que aquest so es pugui localitzar en diferents posicions. Així, es produeix una inserció per metàtesi i el parlant pronuncia [urtru'ɣafikəs].

Hem classificat aquest error a l'apartat de metàtesi pel fet que aquesta última pronúncia del parlant és més destacable que la que s'ha generat anteriorment. A més, el fet dur a terme primer una elisió del segment en el mot dóna peu a una explicació més lògica de l'últim resultat que s'ha produït.

(4) *la creadora de* **krə'pusklə**

la creadora de **klə'prusklə**

En aquest cas, observem una metàtesi pròpia de les consonants líquides, que tenen tendència a traslladar-se. En primer lloc, veiem que la consonant bategant alveolar sonora [r] en posició

d'obertura del mot [krə'pusklə] ha passat a una posició sil·làbica posterior també en posició d'obertura. Tot seguit, veiem que el buit que ha deixat aquesta consonant que s'ha traslladat s'omple amb una consonant lateral alveolar sonora [l]. Així, el parlant en lloc de dir [krə'pusklə] diu [klə'prusklə].

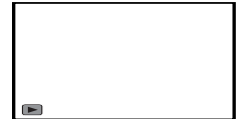
11. SIL·LABIFICACIÓ

En aquest apartat analitzarem els errors segons una causa **sil·làbica**. En aquest procés, es duu a terme un canvi per tal de millorar la síl·laba, en la majoria dels casos eliminant o simplificant una coda. Per exemple, la inserció d'una vocal pot reparar una coda complexa.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

(1) 'sɛsk 'fabrəɣəs

'sɛskə 'fabrəɣəs

En aquest exemple, observem la inserció de la vocal neutra mitjana central [ə] en posició de nucli a la paraula ['sɛsk], amb la finalitat de reparar la coda complexa [sk]. D'aquesta manera, veiem que ara la paraula té dues síl·labes ['sɛskə]. Així, es produeix una reparació de coda i el parlant pronuncia ['sɛskə] ['fabrəɣəs] en lloc de ['sɛsk] ['fabrəɣəs].

Cal destacar que no és possible parlar d'un procés d'anticipació de la vocal neutra [ə] en aquest cas, perquè és una vocal massa dèbil per justificar aquest tipus d'estratègia.

(2) mələ'it 'siyi

mələ'iɣi 'siyi

En aquest cas, veiem que el més probable és que la consonant oclusiva dental sorda [t] s'hagi canviat per una consonant aproximant velar sonora [ɣ] per un procés d'anticipació. Tot seguit, la introducció d'una vocal alta anterior [i] copiada també de la vocal de la síl·laba següent per

anticipació hauria reparat la coda de la síl·laba. Així, el parlant pronuncia [mələ'iyi] ['siyi] en lloc de [mələ'it] ['siyi].

Una anàlisi alternativa consistiria a pensar que s'ha produït l'elisió de la darrera consonant de [mələ'it] i, tot seguit, s'ha copiat la síl·laba final del mot ['siyi] en la darrera posició del mot anterior. Aquest comportament explicaria la pronúncia de [mələ'iyi] ['siyi].

Hem preferit la primera explicació perquè dóna una justificació de tots els passos i, en particular, justifica la còpia de la vocal [i] que té una explicació sil·làbica.

A diferència del cas anterior, en què l'objectiu era la reparació d'una coda complexa, en aquest cas el procés s'ha fet per reparar una coda simple del mot [mələ'it]. Així, veiem que aquest tipus de codes també poden tenir una millora sil·làbica.

(3) 'zordi 'albə

'zordi 'aβə

En aquest cas, el parlant ha elidit la consonant lateral alveolar sonora [l] en posició de coda de la paraula ['albə]. Cal destacar que si l'elisió es produeix a la coda és perquè té l'objectiu de millorar la síl·laba i el context. Si en algun cas s'elidís l'obertura, això no seria així. En aquest procés que s'ha dut a terme influeix el fet que el parlant tingui una [ɬ] velaritzada. Si el parlant fa una [ɬ] molt velaritzada, aquesta consonant passa a pronunciar-se [w] i, finalment, s'elideix a causa de la similitud de trets. Així, el parlant pronuncia ['aβə] i no ['albə].

(4) ulu 'kawst

ulu 'kast

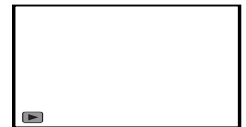
En aquest exemple, el parlant ha elidit la consonant aproximant velar sonora [w] en posició de coda de la paraula [ulu'kawst]. Aquest comportament és provocat per la similitud de trets i el domini de la vocal alta posterior [u], de la consonant lateral alveolar sonora [l] i de la consonant

oclusiva velar sorda [p]. Excepte la vocal baixa posterior [a], tots els sons són labials o velars (la vocal [u] tant és labial com velar). Per tant, el parlant elideix aquest segment perquè ja ha estat fent labials i velars durant molta estona.

Així, el parlant pronuncia [ulu'kast] en lloc del mot [ulu'kawst]. També cal destacar que el que elideix el parlant és el que està al darrer lloc i a la coda, perquè la “causa” o l’objectiu d’aquest fenomen és la millora de la síl·laba i el context. Si en algun cas s’elidís l’obertura, això no seria així.

(5) amb les converses per
fu' mar gu' βern a Grècia

amb les converses per
fu' mar gu' βern a Grècia

En aquest cas, el parlant ha elidit la consonant bategant alveolar sonora [r] en posició de coda de l’infinitiu [fu' mar] amb la finalitat de reparar la síl·laba. Així, el parlant pronuncia [fu' mar] en lloc de [fu' mar].

D'altra banda, pot haver-hi també un procés de dissimilació de les consonants bategants alveolars sonores [r] dels dos mots. Tanmateix, no ho hem considerat així, perquè d’una elisió típica esperaríem que s’elidís la consonant del mig i no la primera. Per tant, hem preferit la primera explicació que atribueix l’error a una estratègia d’elisió per millora sil·làbica.

(6) **ra' ku**

ra' kul

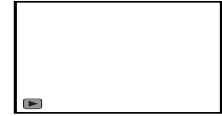

En aquest cas, observem que l’error que s’ha produït és condicionat per l’accent. El parlant ha inserit una consonant lateral alveolar sonora [l] a la coda. Així, el parlant, en lloc de dir [ra' ku], diu [ra' kul]. També podem destacar que s’han canviat les regles d’accentuació. És a dir, en lloc

de dir “els mots acabats en consonant són aguts”, ell fa “els mots aguts acaben en consonant”. Per tant, afegint una consonant ha trobat un patró sil·làbic més regular.

(7) **tək' nəkɾətə**

tək' nɔtrə

En aquest cas, s’ha produït una elisió de la síl·laba [krə] del mot [tək' nəkɾətə] i la consonant bategant alveolar sonora [r] s’ha traslladat a la posició d’obertura de la síl·laba següent [tə]. Així, el parlant en lloc de pronunciar [tək' nəkɾətə] diu [tək' nɔtrə].

El procés d’elisió, normalment, es fa per tenir un patró de paraula plana, perquè és més regular que tenir una paraula esdrúixola. Per això, en aquest cas, és probable que l’escurçament de la paraula tingui a veure en què [tək' nəkɾətə] és esdrúixola.

(8) *(parlant d’apadrinar cardenals, un noi diu el següent) A mi m’ha tocat un **kru'atə***

*A mi m’ha tocat un **ku'βatə***

En aquest exemple, observem una simplificació de la primera síl·laba del mot [kru'atə], ja que s’ha produït una elisió de l’obertura. Així, el parlant opta per afegir una obertura a la segona síl·laba per aconseguir una sil·labificació més regular del mot. Per aquest motiu, el parlant diu [ku'βatə] i no [kru'atə].

12. REDUPLICACIÓ

En aquest apartat, analitzarem els errors segons un procés de **reduplicació**. No sabem ben bé per què es produeix aquest fenomen, però sembla que el parlant afegeix dos cops un element que veu “separable” o que és un constituent.

Presentem, tot seguit, el conjunt de cadascun dels processos que responen a aquest comportament. Indiquem en cada cas dues pronúncies. En primer terme, la pronúncia que pensem que el parlant tenia la intenció de dir. En segon terme, la pronúncia real que ha produït. Els exemples estan numerats entre parèntesis.

(1) *serà impartit per monitors de la unió*
də 'koʎəs sərdə 'nistəs

serà impartit per monitors de la unió
də də 'koʎəs

En aquest cas, veiem la inserció de la síl·laba [də] a inici de mot de la paraula ['koʎəs], a causa d'una còpia de la preposició anterior. Per aquest motiu, el parlant diu [də] [də'koʎəs] en lloc de [də] ['koʎəs].

(2) əls 'kilus kə 's**an** su'mat

əls 'kilus kə 's**an** ə**nsu**'mat

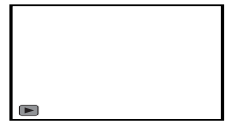
En aquest exemple veiem la inserció de la síl·laba [ən] a l'inici del participi [su'mat]. Aquesta inserció és causada per la còpia de l'auxiliar verbal ['an] anterior. Així, el parlant, que volia dir ['san] [su'mat], diu [ənsu'mat]. Això també provoca un canvi de significat respecte al què pretenia dir.

13. QÜESTIONS CONTROVERTIDES

A vegades, però, podem observar que no tots els errors de la parla espontània que es produeixen en llengua catalana segueixen un procés tan regular. A continuació, en aquest apartat, veurem un seguit d'exemples que necessiten ser estudiats amb més profunditat de cares al futur. La revisió d'aquests casos poden determinar també la revisió d'altres mecanismes.

(1) *(en aquest moment, l'interlocutor està parlant de l'Espanyol)* **zu'an ku'ɛt**

zu'an ku'ɛt

A l'apartat de sil·labificació hem vist que en la majoria dels casos s'elimina una consonant en posició de coda per millorar la síl·laba. Tanmateix, en aquest exemple veiem el contrari. És a dir, el parlant ha elidit la consonant lateral palatal sonora [ɫ] en posició d'obertura de la paraula [ku'ɫɛt]. Aquest procés és probable que sigui conseqüència d'un efecte de la consonant fricativa prepalatal sonora [ʒ] que apareix en primer lloc, fet que provoca que el parlant elideixi palatals. Així, el parlant diu [ku'ɛt] en lloc de [ku'ɫɛt].

En conclusió, veiem que, a vegades, és probable que s'elideixi una consonant en posició d'obertura i no en posició de coda. Aquest exemple, per tant, no l'hem col·locat a l'apartat de sil·labificació perquè considerem que s'hauria d'estudiar amb més profunditat de cares al futur.

(2) **minis'tɛri**

mis'tɛri

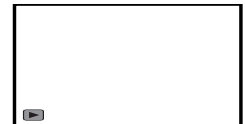
En aquest cas, veiem que el parlant ha elidit la consonant nasal alveolar sonora [n] i la vocal alta anterior [i] de la paraula [minis'tɛri]. Així, el parlant pronuncia [mis'tɛri] en lloc de [minis'tɛri].

A més, observem que la consonant [n] i la vocal [i] no formen un mateix constituent, ja que la primera està en posició d'obertura i l'altra en posició de nucli sil·làbic. Això ens mostra que, a vegades, les elisions poden afectar elements que no siguin constituents sil·làbics. Per defensar aquesta explicació, caldria un estudi aprofundit que permetés justificar aquesta hipòtesi a partir de més exemples.

Un altre fenomen que afecta a aquesta paraula i que també requereix una anàlisi més detallada és l'elisió de sons o grups de sons en posició interna en els mots marcadament llargs, de més de tres síl·labes. Molt probablement, es tracta d'un fenomen que té relació amb la fonologia mètrica o accentual.

(3) prəsti'z̩iozə rə'βistə

prəsti'z̩iozə rə'βiostə

En aquest cas, observem que s'ha produït la inserció de la vocal mitjana posterior tònica [o] a la paraula [rə'βistə]. És probable que aquest fenomen s'hagi produït a causa d'una còpia de la mateixa sil·labificació. És a dir, sembla probable que el parlant hagi adaptat del mot [prəsti'z̩iozə] la síl·laba [z̩ioz] en el mot [rə'βistə] i que, per tant, faci [βios]. Així, el parlant pronuncia [prəsti'z̩iozə] [rə'βiostə] en lloc de [prəsti'z̩iozə] [rə'βistə].

Tanmateix, hem col·locat aquest exemple en aquest apartat perquè creiem que requereix una revisió més estudiada de cares al futur pel que fa a la base de l'error.

(4) aquestes tries es diuen 'kawkus

a veure, əls 'kaskus

En aquest cas, veiem una perseverança entre dues paraules, respectant la posició de coda. La consonant fricativa alveolar sorda [s] de l'article masculí plural [əls] en posició de coda es copia

a la primera síl·laba de la següent paraula ['kawkus], també en posició de coda. D'aquesta manera, el parlant diu [əls] ['kaskus] en lloc de ['kawkus].

Per altra banda, podríem explicar aquest error a partir d'una dissimilació de la semivocal [w] del mot ['kawkus].

Tanmateix, a vegades, sembla que el que influeix sigui el que ha dit un altre parlant. Per aquest motiu, considerem que s'ha d'estudiar si aquest fet és possible i, per tant, aquest cas requereix un estudi amb més profunditat.

(5) ən'toni bəl'mon

ən'toni məl'mon

En aquest cas, podem observar una anticipació del tret de nasalitat de la consonant nasal bilabial sonora [m] i de la consonant nasal alveolar sonora [n] de [bəl'mon] a la primera síl·laba d'aquest mateix mot en posició d'obertura. Així doncs, el parlant diu [ən'toni] [məl'mon] en lloc de [bəl'mon].

Tanmateix, en aquests casos nosaltres sempre hem preferit parlar de perseverança, perquè és el comportament més general. En aquest cas, però, observem que el so afectat està envoltat de nasals i és ben segur que l'anàlisi que se'n faci ha de tenir en compte el fet que el segment no només està precedit per una nasal, sinó també seguit per una nasal. Ara bé, necessitem més evidència per descriure aquest fenomen. Per aquest motiu, creiem que aquest cas requereix un estudi més profund de cares al futur.

14. CONCLUSIONS

L'anàlisi dels errors de pronúncia en llengua catalana a partir dels casos que hem estudiat ens ha permès fonamentar la hipòtesi general que ens plantejàvem. Els errors de la parla, pel que fa a la pronúncia, es poden descriure a partir de les categories, els constituents i els processos que coneixem a partir de la descripció de la pronúncia sense errors. No hi ha comportaments que s'allunyin del que es pot analitzar a partir d'aquestes unitats i regles. Per tant, es comprova que també per al català els errors de la parla espontània no són aleatoris i inexplicables, sinó que responen a una lògica de fons que respecta el sistema de la llengua.

La revisió detallada de cadascun dels errors ens ha permès definir una nova tipologia, més flexible, que pot encabir la diversitat de causes a les quals podem atribuir els errors. Hem vist que convé distingir entre causes o desencadenants dels errors i els fets que es produeixen o que són desencadenats per les causes. Hem preferit basar la tipologia en les causes, perquè pensem que tenen un valor explicatiu superior. Així, ens acostem més a una descripció dels processos de fons que poden donar compte dels errors que es produeixen. Per altra banda, hem vist també que el context s'ha de considerar sempre de forma molt precisa, tant en els aspectes segmentals com en els suprasegmentals (sil·làbics i accentuals). La força del context és decisiva per aportar un pes suficient com perquè el factor causant pugui desencadenar el canvi.

Un altre fenomen que hem observat i que requereix més atenció és la qüestió del domini en el qual es produeixen els processos. Sovint, hem de recórrer a constituents que van més enllà del mot per explicar els canvis. En una recerca futura, caldrà veure el pes de la distància en la definició del context. En l'anàlisi que ens ha portat a establir la tipologia, hem observat que hi ha patrons que es repeteixen amb més insistència que d'altres. També hem vist que hi ha sons que apareixen més sovint implicats en els errors que no pas d'altres. Totes aquestes observacions suggereixen un escenari complex de relacions entre les diverses causes que hem identificat, les propietats dels sons que protagonitzen l'error, el context i el domini en què es produeixen. L'estudi d'aquest escenari haurà de ser, però, l'objecte d'una nova recerca.

15. REFERÈNCIES

BUTTERWORTH, B. (1981). "Speech errors: old data in search of new theories." A: VAN DER AUWERA, J. (ed.) *Linguistics. An interdisciplinary Journal of the Language Sciences*. (19, pàg. 627-662). Mouton de Gruyter.

CUTLER, A. (2006). *Meringer, Rudolf (1859–1931)*. Max Planck Institute for Psycholinguistics. Nijmegen, The Netherlands: Elsevier Ltd.

DELL, G. S. (1988). "The Retrieval of Phonological Forms in Production: Tests of Predictions from a Connectionist Model". *Journal of Memory and Language*. (27, pàg. 124-142).

ELLIS, A. W. (1980). "The Freudian theory of speech errors". A: FROMKIN, V. A. *Errors in Linguistic Performance*. (pàg. 123-132). New York: Academic Press.

FREUD, S. (1975). *The psychopathology of everyday life*. (Trans. A.Tyson). Harmondsworth, UK: Penguin. [Originally published 1901].

FROMKIN, V. A. (1968). "Speculations on performance models". *Journal of Linguistics*. (4, pàg. 47-68).

FROMKIN, V. A. (1971). "The non-anomalous nature of anomalous utterances". *Language*. (47, pàg. 27-52). Linguistic Society of America.

FROMKIN, V. A. (1973). *Speech Errors as Linguistic Evidence*. The Hague: Mouton.

FROMKIN, V. A. (1973). "Slips of the tongue". *Scientific American*.

FROMKIN, V.A. (1980). *Errors in linguistic performance. Slips of the tongue, ear, pen, and hand*. New York: Academic Press.

GARRETT, M. F. (1975). "The analysis of sentence production". A: BOWER, G. (ed). *Psychology of Learning and Motivation*. (vol. 9, pàg. 133-177). New York: Academic Press.

GARRETT, M. F. (1976). "Syntactic processes in sentence production". A: WALES, R. WALKER, E. C. T. (eds.). *New Approaches to Language Mechanisms*. (pàg. 231-255). Amsterdam: North-Holland Press.

HARLEY, T. A. (1998). "Language production". A: *The Psychology of Language, Fourth Edition: From Data to Theory*. (capítol 12, pàg. 395-447). New York: Psychology Press.

JAKOBSON, R. - HALLE, M. (1956). *Fundamentals of language*. The Hague: Mouton.

PALMA REYES, A. *El papel de la información conocida/nueva en los errores de anticipación en el habla*. [article en línia]. Universidad de Granada.

LEVELT, W. J. M. (1989). *Speaking. From Intention to Articulation*. Cambridge, MA: MIT Press.

MERINGER, R. MAYER, K. (1895). *Versprechen und Verlesen. Eine psychologisch-linguistische Studie*. Stuttgart: Göschen. [reprinted as: CUTLER, A. (1978). *Classics in psycholinguistics*. (vol. 2). Amsterdam: Benjamins].

MERINGER, R. (1908). *Aus dem Leben der Sprache*. Berlin: B. Behr.

SERRA, J. (1996). *La fonologia prosòdica del català*. Tesi doctoral presentada al Departament de Filologia i Filosofia de la Universitat de Girona.

STEMBERGER, J. P. (1982). *The nature of segments in the lexicon: evidence from speech errors*. A: *Lingua*. (56, pàg. 235-259). University of California, San Diego, USA: North-Holland Publishing Company.

Webs de consulta:

MAX PLANCK INSTITUTE FOR PSYCHOLINGUISTICS. (Darrera modificació 8/9/2002). *Speech Error Database*.

<http://www.mpi.nl/cgi-bin/sedb/sperco_form4.pl>

ZWICKY, A. M. (Darrera modificació 4/6/2008). *Materials on slips of the tongue*.

<<http://www.stanford.edu/~zwicky/slips.html>>

PINCOTT, J. (2012). "Slips of the tongue". *Psychology Today*.

<<http://www.psychologytoday.com/articles/201203/slips-the-tongue>>

CARRERA SABATÉ, PONS MOLL, SOLÀ CORTASSA. (2014). *Els sons del català*.
Universitat de Barcelona.

<<http://www.ub.edu/sonscatala/ca/central>>